

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kor.
Fél évre . . . 6 „
Negyed évre . . . 3 „
Egy szám ára 20 fill.

→←

Hirdetések

és nyiltéri közlemények
jutányosan közöltetnek.

VÉGVIDÉK

Politikai hetilap.

Szerkesztőség

és
kiadó hivatal

Gromon-utca 2. sz. a.

Wittigschlager C. cégénél

→←

Közlemények, előfizetési és
hirdetési díjak, úgy a lap-
szétküldésére vonatkozó
panaszok a kiadóhiva alba
küldendők.

Megjelenik:

minden vasárnap reggel.

Felelős szerkesztő:

Feymann Gyula

ügyvéd.

Hirdetések

Wittigschlager C. könyvkereskedésében is felvételnek
Gromon-utca 2. szám.

A földmives iskolák reformja.

A földművelésügyi miniszternek a napokban egy rendelkezése, illetve terve látott napvilágot a fővárosi napilapok hasábjai között, mely szerint a mezői munkások kiképzését intenzívebbé óhajtja tenni. Ezt a hirt minden bővebb magyarázat, minden különös megjegyzés nélkül adták le a lapok. Persze ezidőszérián ilyen aktuálitással minek foglalkozni, mikor vannak jobb és nagyobb, de a mi a fő idegcsigázóbb események napirenden. Ott van mindjárt egyik-másik udvari botrány a mi valójában, nem éppen szorosán tartozik a sajtó feladatai közé, hogy erről a nem épen közönséges, ám de nem is valami ország-létérdekű eseményről olyan sokat és olyan beható részletességgel kelljen írni. Itt azonban a magasabb udvari körök egyik pikánsizű és kalandostermészetű dolgáról van szó és az ilyesmi foglalkoztatja az idegesen kíváncsi tömeget. A kíváncsiságot újabb fordulatokkal és bonyodalmakkal tetézni jövedelmező tevékenység ugyan lehet, de nem alkalmas arra, hogy vele a sajtó a maga elé tűzött feladatnak színvonalán maradjon. Mert az olyan kérdések bővebb fejtegetése, melyek országos érdekűek és kihatnak a nemzetnek majdnem minden néprétegére, hisszük, jóval elsőrangúbb megbeszélendő tárgyai a közvéleményt tolmácsoló sajtónak mint azok a bár sajtószertű és nem mindennapos, de alapjában mégis csak kárászletű eseményeknek, melyek éppen csak a kávéházi asztal mellett való pletykára adnak alkalmat.

A földmives iskolák reformja olyan irányban, hogy e reform a magyar földnek becsesebbé tételét, a benne rejlő kincsek bővebb kiaknázását eredményezze, olyan nagy és fontos országos kérdés, aminél nagyobb

már azért sem képzelhetünk el, mert hiszen nekünk, magyaroknak a drága anyaföld, a rögös szántó, a vadvirágtól pompázó rét és a lombos erdő mindenünk, a melyből akár csak a növény, megélhetésünk minden kellékét szívjuk. A föld adja meg a mindennapi kenyert, aminek fölszégéből más szükségleteinket is betudjuk szerezni. A gabonatermelés juttatott bennünket abba a helyzetbe, hogy malomiparunkat annyira kifejlesztettük, hogy bármelyik európai iparállammal felvehetjük e tekintetben a versenyt.

Ezért féltékeny szeretettel gondolja a magyar ember a földjét. Annyi ragaszkodást egy népnél sem tapasztalhatunk a foglalkozásához, mint a magyar embernél az ő földjének a megdolgozásához. Még magában a népjellegben is benne van a terjedelmes síkság nyugodt egyszerűsége, minden szertelenségtől ment hamisítatlansága. A föld a magyar ember edene, a melyből, ha kiüzetnék, olyan bolygóvá lenne a ki sehol nyugtot nem lelhet. Már olyanynyira össze van nőve, egybe van forrva a magyar az ő barázdás szántójával, hogy karakterének teljes feladása ellenében volna csak képes más életmódhoz szokni, mint a milyent a földdel való foglalkozás, a földhöz való benső ragaszkodás belé oltott.

Igy hát kettős érdek, hogy ezen a téren jól képzett és a mezőgazdaságban elért korszerű vívmányokkal ismerős gazdákat nyerjen az ország. A földmives iskolákban tanított tantárgyak lehet, hogy tudományos tekintetben mögötte állanak, azoknak a tanintézeteknek, a melyek feladata az általános műveltség terjesztése, de hogy nemzeti hasznosság dolgában egy sorba, sőt elébbre állíthatók, az bizonyos. Nemzeti érdek ezen iskolák

minél nagyobb gondozása, minél körültekintőbb felügyelete egyrészt, másrészt pedig anyagi érdekünk, hogy minél több értéket tudjunk kimunkálni a földből, hogy ilyen mód nemzetünk gyarapodását is előmozdítsuk.

Ámde nem elégedhetünk, vagy legalább nem állapodhatunk meg csak a földmives iskolák reformjával. Nekünk feltétlen szükségünk van még arra is hogy egy igazi földmives iskola reformját előzze meg mindama agrikulturális intézkedés, amelyre országunknak olyan égető és szinte elodázhatatlan nagy szüksége van. Ezek egyikét képezi az a fontos szükséglet, melynek létesítése már majdnem égetővé vált. Értjük ezalatt a földek alkalmas csatorna hálózattal való ellátását. Ezt már minden olyan ország, mely hasznosítja a földet, meghonosította, és érzi is áldásait. Sőt nemcsak a modern mezőgazdasági alapokon nyugvó államok, melyek mögött hosszú századok tapasztalata van, hanem mar a régi rómaiak az ókorban belátták a csatornázásoknak nagy előnyeit és azt a hasznót, a mely az ily berendezés nyomán fakad. Pedig haj, minekünk nem is kell más országok tanító példáihoz fordulunk. Ime itt van az elmúlt nyár az ő minden példánál többet mondó, szinte kiáltó tapasztalatával. Mennyi gond- és kétségbeesésről nem kellett volna tudnunk, ha öntöző csatornákkal birkózni tudunk vala az elemekkel.

Igenis szükség, égető szükség, hogy az ilyenféle intézkedések előzzék meg a földmives iskolák reformját, a mi tulajdonképpen nem is jelent egyebet, mint egy mezőgazdaságilag művelt osztály létesítését. Ámde jól tudjuk viszont azt is, hogy ezt megelőznie kell egy olyan mezőgazdasági állapotnak, mely korszerű legyen. A műveltség feltételezi a jó

TÁRCA

Fénynek árnyai.

Szép magyar főváros, emeletes palotáid, villamos lámpáid, fölcicomázott lakóid között nem tudok boldog lenni. Zajong jobbra-balra az emberáradat; ez munkája után siet — boldog, hiszen még van —, az hiu lélkének keres bámulókat a sétat helyeken. Suhog a selyem, a drága szivar kék füstje száll arcomba, durrog a pezsgő . . . , pénz, gazdagság, fölség, és mellette mégis annyi a nyomor. A ragyogó sétat nyok boldog (?) emberei gondolnak-e embertársaikkal?

A sarkon vagyok. Rongyos öreg vak nyújtja ki kezét és árulja az újságot. Tovább sietek; egy szegény anya áll előttem, karján rongyosbaba takart néhány hónapos gyermeke. A szél súvít, a hideg behatol a ruhán át, az eső veri arcát, testét. Kebléhez szorítja gyermekét és kiáltja: „Esti Újság! Esti Újság!”

Ki vegye meg lapjait? Egy kíváncsi elkapja a lapot s oda dobja a krajcárt; a másiknak már van egy száma, a harmadik nem ér rá megállni. Egy szegény öreg asszony megkönyörül és alamizsnát nyújt a remegő anyának.

Szeretném pénzemnek neki adni, de nekem is kell. Mit ér gazdaság, ha mégis látnom kell a szívet tépő nyomort? Mit ér, ha ezer nyomorgó közül egynék egy napra oda is dobom fölségemet, ha a többi tovább szenved ragyogó paloták mentében, villamos lámpáknak mindent bearanyozó fényénél?

Szeretném, ha szegény volnék; ha nem kellene tépelődnöm, pénzzel meg is gazdálkodjam? Van-e szükségem erre? Nem fényűzés, hiúság-e az? megvonjam-e magamtól a drága falatot, hogy fölváltsam a nyomorgó számára fekete kenyérré?

Kezdek fásulni. A társadalmi rend, a divat mást parancsol. — A létfontartásérti harcban — úgy mondják — egyik bukik a másik megállja helyét. Mindig voltak és lesznek nyomorultak, ölebnél szerencsétlenebb emberek; és mindig lesznek, míg a világ áll.

Keserű vigasztalás!

H j, szép magyar főváros, gazdagodtam — csalódásokban! **Senki.**

A főváros titkaiból.

Irta: Mártonffy Imre.

„Egy fiatal leány előnyös föltételek mellett zongora leckéket ad.”

„Fiatal, csinos hölgy ismétlő órák adására vállalkozik. Díjazás igen mérsékelt.”

„Női kézi munkához vagy szabásathoz ajánlkozik fiatal leány.”

Ki ne olvasott volna napilapjaink hasábjain ehhez hasonló hirdetéseket és hány ezer szem surran át ezeken gépiesen. És ha valaki ily hirdetést elolvas, talán azt mondja magában: „Istenem, szegény ördögök, ezek vagy keveset avagy semmit sem tudnak, hogy így kérnek kenyeret.” — Ezzel aztán az apa vagy anya közönyös mosolylyal teszi félre a lapot és szöke fürtös leányát, ki mindenáron „zongorázni akar” tanulni, beiratja a konzervatóriumba, hol egy tucat bakfi egész nap a „Bobherceg” belépőjét, meg a „Ladi-ladi-lom”-ot élvezi. Különösen a tulajdonképeni „saison”-ban, midőn a fővárost és vidéket a tél fehér lepellel vonja be, a fenti hirdetéseket nagyobb számmal olvassuk. A ki a fővárosi életet nézi, megkapó fényes képet lát, arany és ezüsttel behímezve, de ha a külsőszák mögé pillant, eloszlik a káprázató fény, ott áll a sötét háttér, mely ijesztően mered felénk.

A fényes külső, a kínálkozó évek, különböző alakjaival és hirtével, majd egy milliányi lakosságával és új erőt gyűjtő hivatásával csábító és mármort gerjesztő fénybe ringatja az avataltan vidéki szeméit, ki itt akarja, vagy itt kell megállapítani jövőjét, melyet szülőhelyén büszkeségből vagy szegényérzetből, avagy hiúságból megállapítani nem bír. Mindnyájan kevés kivétellel azt hiszik, hogy Budapest reményük és vágyuk teljesedni fog, a vagyonos — gondolkodik — csak juttat nekik egy kis helyet, befogadja keblére, tömördek jövedelmi forrásaiból tisztességes életet biztosít számukra.

Óh hiábavaló ábránd! Jöllehet egyik-másik elérni célját és örömmel tudatja ezt az örömhirt szülővárosával. De a többi? Mit csinál az a sok ezer, kik évről évre nagy reményekkel és rózsás tervekkel vándorolnak fel? Ha férfiak, akkor a szükséges nélkülözés közepette még segítenek magukon, ha mindjárt képzettségükhöz nem való közönséges állást is foglalnak el. De hol marad a sok fiatal leány, kik a székes fővárosban új otthon keresnek és reménylik, hogy itt boldogulni fognak? És hányan keresik föl a fővárost, kik meglehetősen zenei és festői tehetséggel vannak felruházva és kiknek vidéki hízlegők folyton ezt mondják: „Önök Budapestre kell menni, mily nagyra viheti ott fényes tehetségével!”

Továbbá hányan vannak, kik társadalmi viszonyaik miatt szülőföldjükhöz, két kezük munkájával kenyerüket meg nem kereshetik s hányan, kik ott nem tudnak semmit se kezdeni. Mind egy cél felé törekszenek, mint a pillangó a világosság felé: mind a fővárosba vágnak, ott — gondolkodik — tárt karkokkal fogadják őket. Rövid idő múlva azonban másképp gondolkoznak, akkor a fönt elsorolt hirdetésekkal próbálkoznak meg, a magas röptű eszmék, a büszke légyárak elszórtak: már csak életüket akarják fenn-

E számhoz fél ív melléklet van csatolva.

anyagi szituációt. Ritka ember, nyomorogva, a mindennapi létfenntartásért küzdve, még a saját művelődésére is gondot fordíthat, de még ritkább az a nép, mely kulturát volna képes magának teremteni akkor, amikor nincsen még mit a teje aprítania. Művelt, mezőgazdaságilag alaposan és sokoldalúan képzett földmiveseink csak akkor lesznek majd, ha azok, kik magukat erre a pályára adják, itt találjanak már minden agrikulturális vívmányt.

A feltételek itt nem léte azonban korántsem jelenti még azt, hogy a társadalom a törvényhozással kart karba öltve ne munkálkodik már most — mielőtt még teljesen európai felszereltük volna mezőgazdaságunkat —, az iskolák pallérozásán.

A földművelésügyi miniszternek mindenre kiható figyelmére vall, hogy hathatósan reformálni akarja a földmives iskolákat. Hisszük és reméljük is joggal, hogy ez első lépés ama nagy és korszakot alkotó reformok felé, melynek kiépítése és betetőzése országunkat bármilyen és elsőrangúvá tenni lesz hivatva. Mert az a nép, mely gazdaságilag boldogul, az szellemiekben is előnyben van és megfordítva. A magyar nép életrevaló és megvan benne különösen a föld megmunkálásához szükséges nagy képesség. Legyünk hát rajta, hogy módot nyujtsunk eme képességének fokozására és tökéletesítésére

A harmadik egyetem.

A D. M. K. E. memorandumja.

A Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület, a mely hivatott képviselője Délmagyarország négy millió lakosságának, mozgalmat indított, hogy a harmadik egyetemet Délmagyarország területén, hol nyolcz vármegyében, tíz törvényhatósággal felruházott városban négy millió ember él minden főiskola nélkül, állítsa föl a kormány.

Az egyesület igazgatósága egy korábbi gyűlésében elhatározta, hogy Délmagyarország lakosságának óhaját memorandumba foglalja, hogy azt a majdan fölkérdő délvidéki főispánok, polgármesterek, országos képviselőkből, a törvényhatóságok küldötteiből és a D. M. K. E. vezetőségéből alakított küldöttség útján nyujtja át a kormány elnöknek és a vallás- és közoktatásügyi miniszternek. Megküldi ezenkívül a közművelődési egyesület a memorandumát a déli Magyarország 18 törvényhatóságának azzal,

hogy ahhoz csatlakozzanak, azt hasonló szellemű felterjesztéssel támogassák és a kormánytól tisztelgő küldöttségben magukat minél nagyobb számban képviseltessék.

A D. M. K. E. vezetősége elkészítette a memorandumot. Értékes munka az, melyben nagy gondval van kidomborítva Délmagyarországnak a harmadik egyetemhez való jogosultsága. Nem Délmagyarország speciális érdeke, de nagy nemzeti érdek az, hogy itt egyetem létesüljön.

A memorandum szövege a következő:

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Magyarország leggazdagabb, fejlődésben legerősebb részén alakult Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület járul Nagyméltóságod elé, mint a magyar közművelődésnek nemcsak állásánál, de ez irányú egyéni működésénél fogva is vezetésre hivatott vezérférfia elé: abban a biztos tudatban, hogy kizárólag hazánk javát célozó és szebb jövőjét biztosító igaz kérésünk meghallgatásra talál.

A Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület a magyar nemzeti kultúra ápolása, erősítése, fejlesztése céljából alakult. A nemzeti szellem érvényesülését kívánja az államélet minden ágában, a társadalmi élet minden megnyilvánulásában. Mert tudja és érzi, hogy ez az ország csak akkor lesz teljesen magyar, ha kulturáját a nemzeti szellem hatja át, ha az az őserő, mely a magyar népben e szellemet ezer év óta fenn tudta tartani, képes lesz e földön lakó népek lelkét lebilincselni, szellemi világát hatalmával és nagyságával, betölteni. Tudja hogy akit át nem hat egész valójában a nemzeti öntudatból fakadó, a nemzet egyéniségét kidomborító, a nemzet lelkéből és gondolkodásából táplálkozó magyar nemzeti kultúra, aki nem emel oltárt minden ténykedésében a magyar nemzet Géniusának, az lehet művelt, nagy tudású, sőt genieje bámulatra ragadhatja a világot; — de azért sohasem lesz a magyar nemzetnek igazi fia. A magyar nemzeti kultúrának hatalmával, a magyar nemzeti kultúra varázsával kell magunkhoz vonzani, magunkhoz kötni nem magyar ajkú polgártársainkat is.

Ez okból óhajtja azt: nyilvánuljon meg a nemzeti sajátosság vonzó ereje az iparban, kereskedelemben, művészetben nyilvánuljon meg különösen a tudomány művelésében. — Tudja és érzi ez egyesület, hogy csak akkor épül fel a magyar nemzeti állam, ha a nemzettestet vezető intelligencia tudását a meg nem hamisított magyar kultúrából meríti, ha az idegen kultúra korszakalkotó eredményeit a magyar nemzet sajátosságában rejlő őserővel dolgozza át és teszi magáévá. Ha a magyar honpolgár csak is ez okból keresi fel a külföldi tudományos csarnokokat s visszatérve, nem válik az idegen kultúra vérükké.

Nagyméltóságod volt a legelső egyike, aki áthatva a magyar nemzeti kultúra hatalmának emelésétől, áthatva a nemzet jövőjének biztosításától, egyéni kiválóságának erejével, bölcsességének ellenmondást nem tűrő érveivel győzte meg a magyar nemzetet, hogy mielőbb csarnokokat kell építeni a magyar tudományok, mert a meglevő két egyetem a nagyra hivatott nemzet legégetőbb szükségleteit sem elégíti ki.

A magyar tudományos élet csaknem kizárólag e két egyetemre koncentrálódik. Ez a körülmény egyik legnagyobb akadályja a magyar tudományos élet felvirágzásának. Az egyetemek csekély száma,

tartani, úgy a hogy lehet! — És a vége? — ki mondhatja meg?

Példaképpen egy esetet mondok el, melynek a vége nem rég játszódott le; való igaz s nagyon szomorú. Mariska egy kisvárosi pénztáros leánya volt. Az apa tavaszkor halt meg, a szegény leány árván, elhagyottan állott, önmagára volt utalva, mert vagyon nem maradt reá és csak is néhány rokona jószívűségére kellett támaszkodnia. Szép zenei tehetséggel volt megáldva és erre építette jövője terveit s egy előkelő fővárosi művész, ki télen a kis városban városban hangversenyezett, biztatta is, hogy a fővárosban azonnal kaphat zenetanárnői állást. A művész annyira dicsérte játékát, annyi szépet és jót mondott neki, hogy a fiatal tizenéves leány büszke kezdett lenni. Elhatározta tehát, hogy csekély megtakarított pénzeszkével feljön Budapestre, itt megtelepedik, a zenében teljesen kiképezteti magát és addig is zongorárából él. Ő hitt a művész ígéretének s a fényes kilátások nagyon kecsgettették és dicsőségről, babérokról, rengetek bevételéről álmodott.

Juniában feljött a fővárosba; az első napon a nagyvárosi zaj, tolongás és zugás rosszul hatott rá, mert senki se állt tanácsadónak segítségül, oltalmazó oldal mellett. Most látta át a lépés fontosságát, melyet oly könnyelműen megtett s forró könyvek omlottak szeméből. De mégis reménykedett, reménye tehetségében összpontosult és a művész pártfogásában. Tekintettel arra, hogy a művész fel fogja őt keresni, ha megtudja ittlétét, tekintettel továbbá a leendő tanítványokra, fényes lakást fogadott. Természetes hogy házi asszonya megismerte benne a „vidéki“-t és jó pénzért adta ki lakását. Aztán zongorát rendelt és pedig nehogy minden pénzt rá kelljen áldozni, „részletfizetésre“, azaz nagyobb összeget kellett letennie és írásban kötelezni magát, hogy a többi havi részletekben törleszti, a szerződést, melyet aláírt, azonban nem olvasta el. Mivel a nagy művész nem jött el látogatásra, neki kellett hozzá mennie. Szegény Mariska! Mily keserű csalódás várt

itt rá! A vidéken oly hízog, udvarias művész hideg, tartózkodó volt; alig jutott eszébe a kis város neve, a hol a télen fellépett s midőn Mariska remegő ajkakkal kérdezte hogy ajánlhat-e neki tanítványokat, akkor cinikus mosolylyal azt a választ nyerte, hogy segítsen magán mindenki, a hogy tud de ő nem tehet semmit. A harag, szegény és kétségbeesés könyvei lopóztak Mariska szemébe, midőn ismét az utcán volt, hol folyton pezsgett a mindennapi élet s hol mindenki idegen volt reá nézve és senki se vigasztalta, senki se szólt hozzá. Még egy mentő eszméje volt.

Tanítványokat keresett, a napilapokban hirdette magát, járt-kelt ajánlatok után. Hiába! Elment az összes iskolák igazgatóságához, elutasították, mert későn volt már, elment a konzervatórium igazgatóságához, ez hosszú cédulát mutatott neki, mely telve volt ajánlkozó tanítónok neveivel.

A nyár elmúlt és tanítvány nem akadt, Mariska pénze folyton apadt, a zongora kereskedőt kérte, hogy a részleteket most nem bírja fizetni, majd ha pénzhez jut, de a kereskedő nevetett és hallani se akart erről. Midőn Mariska a részleteket fizetni nem bírta, akkor legnagyobb fájdalomra utolsó kincsét elvitette, — így állt a szerződésben. Kis szobáskát vett fel a külvárosban és újra kezdte a küzdelmet a létért. Minden követ megmozdított, hogy állást szerezhesen, hogy magát fel tudja tartani, nem gondolt többé zongorákra, dolgozni akar fáradhatatlan, szüntelenül, — nem volt szerencséje, sehol se volt üres hely. Talán szülővárosban reá mosolygott volna a szerencse halvány csillaga, de a büszkeség és szegény nem engedték, hogy visszatérjen.

Október köszöntött be éhség és nélkülözés közt. Két ut volt előtte, de ő a becsületes utat választotta: beengrott a Dunába.

A főváros nyüzsgő emberáradata újabb áldozatot követelt új és félremaradt figyelmektől mindazoknak, kik ott keresik el-telődőségüket.

azok túlszűfolttsága, a tanárok nagy elfoglaltsága elvonják az egyetemeket igazi hivatásuktól. Ezért nem versenyezhet a magyar tudományosság a nyugati államok hatalmas lépéssel előrehaladó tudományos életével, intézményeivel, kulturájával. Az a magyar ember is, kit hajlama, hivatása a tiszta tudomány művelése felé vont, arra van utalva, hogy külföldön álljon a tudomány művelői sorába, gyarapítsa és emelje az idegen kulturát, mert itthon nincs tér, mód és alkalom erre. A tudomány önálló művelése ebben s ez által nemzeti kifejlődésünk munkája ugyanis csak az egyetemek székhelyein fejlődhetik, ott tehát, ahol megvan a tudományos kultúrának minden eszköze és módja. A német kultúra nagyságát is a sok egyetem teremtette meg s a sok egyetem biztosítja. Ott minden egyes egyetem erős vára a német tudománynak, kitűnően felszerelt műhelye a német kultúra apostolainak.

A mi két egyetemünkön is megvan ugyan minden eszköz, ami csak szükséges a magyar tudomány önálló művelésére; de nincs meg a mód. A hónapokat lefoglaló vizsgálati rendszer lekötöti a tanárok tevékenységét, elzárja a munkaköveket. Az egyetemek, különösen a budapesti egyetem túlszűfolttsága pedig kiöli a hallgatókból a tudomány iránt való lelkesedést, az ideálizmust, tapasztalva azt, hogy legjobb, legnemesebb törekvésük hajótörést szenved, mert legjobb igyekezetük dacára sem juthatnak a tudomány forrásaihoz. Az egyetemre beiratkozott hallgatók jelentékeny része kiszorul a tantermekből is. Vannak kötelező kollegiumok, melyekre 700—800 hallgató iratkozik be s az előadó terembe 100-nál több alig fér. Maga az egyetem szankcionálja tehát, hogy a kollegium hallgatása tényleg nem kötelező, maga az egyetem teszi a lényeg helyébe a formát. E túlszűfolttság következménye a vizsgálati rendszer tarthatatlansága is. Nem hajlama, kedve és vágya, de a vizsgáló bizottságok összeállításai szerint iratkozik be ma az egyetemi hallgató s ha sorsa más bizottsághoz viszi, mint ahogy magának előre elképzelte, a legtöbb esetben kezdheti ismét a bizottságok elé való jutás kockajátékát. De nem foglalkozunk e hiányokkal tovább, mert Nagyméltóságod ismeri legjobban a rendszer hiányait s meg vagyunk győződve, hogy ezeken mielőbb segíteni kíván és pedig első sorban egyetemek felállításai által.

Nagy nemzeti érdekek fűződnek ahhoz, hogy a vidék fejlődő városai, amelyekben a közművelődésnek minden tényezője megvan, amelyekben a kulturális intézmények betetőzésre várnak, egyetemet nyerjenek. Egyetemet a nemzeti műveltség számára; egyetemet, mely a magyar tudományosság új forrása lesz; egyetemet, mely segít a meglevő egyetemek túlszűfolttságán, azáltal egészséges közszellemet teremt a magyar tudományos életben.

Népek, nemzetek nagysága kulturájuk fejlettségétől függ. — Mennél több a kulturális központ, annál intenzívebb annak hatása. Nagyméltóságod meggyőzően mutatta ki, hogy Magyarországban a meglevő két egyetem felette kevés. Egető szükség van első sorban egy harmadikra. S ez első sorban felállítandó harmadik egyetem helye csak a Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület területén lehet. Nem a Délvidék speciális érdeke kívánja ezt, de nagy nemzeti érdek követeli.

A statisztika igazolja, hogy a magyarság terjesztésére legalkalmasabbak a városok, részint intelligensebb polgárságuk, részint nagyobb alkalmazkodó képességük folytán. Vonzási körük és hatásuk kiterjed egész vidékükre. A magyar nemzeti állameszme megszilárdulását biztosítja az, aki a városok emelkedésén, felvirágzásán munkál. A városok polgárainak szellemi és anyagi emelése a magyar nemzet első rangú érdeke. Ma is a városok — mint kulturális centrumok — szolgálják a meglevő két egyetem népességének legjelentékenyebb részét; e városokra kell a főszűlt fektetni a harmadik egyetem helyének eldöntésénél. Szeretett hazáknak nincs része, melyben csak megközelítőleg is oly számos fejlődő nagyobb város volna, mint a Délvidéken. — E városok népességük sorrendje szerint a következők: Szeged, Szabadka, Hódmezővásárhely, Arad, Temesvár, Csaba, Makó, Szentos, Zombor, Újvidék, Zenta, Nagybecskerek, Versec, Nagyikinda, Gyula, Pancsova, Baja, Lugos, stb. Magyarország legnagyobb vidéki városai tehát e területen fekszenek. Bármelyikre essék ezek közül a m. kir. kormány választása, a Délvidékre áldásos leend. A városok egymáshoz való közlésre biztosítja az állandó kontaktust, a megfelelő, olcsó ellátást. E városok bármelyike biztosítja különösen első sorban a hallgatók ellenőrzését az egyetem falain kívül is, biztosítja a hallgatók társadalmi helyzetét s társadalmi életük jóakarató irányítását; megmenti lelkületüket a mindinkább és inkább terjedő eldurvulástól.

A Délvidéken felállítandó egyetemet az e területen fekvő városok középiskolái teljesen betöltik. Alig van város, melyben főgimnázium vagy főreáliskola nem volna; sőt vannak városaink, amelyben 2, sőt 3 középiskola is virágzik. S ez iskolák az egész országban a vidék legnépesebb főgimnáziumai. Nem akarunk e helyt kiterjeszkedni a szakoktatás virágzására, a népoktatás erős fejlődésére, tudjuk úgy is, hogy Nagyméltóságod mindenre kiterjedő figyelmét ez sem kerülte ki.

Egyes városokban ezekre menő könyvtárak, szakértelemmel berendezett nagyszabású kórházak, fejlődésképes muzeumok, képtárak állnak a felállítandó egyetem rendelkezésére. Szépirodalmi és tudományos társaságok, képzőművészeti egyesületek alakultak a kultúra emelésére. Egész írói gárdát teremtett az egyes városok nagy arányú, virágzó sajtója, melynek párját hazánkban a fővároson kívül hiába keressük.

Melléklet a „Végvidék“ 42. számához.

Az egészséges, vagyonos, életerős társadalom a Délvidéken önjerejéből nagy alkotásokat teremtett, lelkében lángol a kultúra iránt való vágy, — magassabb államérdek követeli, hogy vágyunk teljesedésbe menjen s a felállítandó délvidéki egyetemen érzés, ben, gondolkodásban, tudásban magyar nemzeti erőből áthatott intelligencia neveltesse. Ez a vidék volt védőbástyája századokon át a magyarságnak; török, tatár, tűzvész, árvíz pusztította, vérét ontva, életét áldozta, fegyverrel védte a Felvidék és Nyugat kulturális fejlődését.

Meg is látszik ez az általa védett vidékek kulturális fejlődésén. E vidékeken főiskolák létesültek, melynek történeti alapon ma is fennállnak és szép múltjukhoz hiven töltik be ma is missziójukat. A Délvidék, amíg csak a békésebb időben kezdet emelkedni, nemcsak városai haladnak különösen a legutolsó időben rohamos lépésekkel előre, de kisebb községei is örvedetes módon gyarapodnak — És ennek az erősen fejlődő országrésznek nincs egyetlen főiskolája! (A rendkívül zárt körre szorított egy-két hittudományi intézettel eltekintve.) A városokban oly igen szegény, csekély népességű Felvidék feles számban rendelkezik főiskolákkal s a virágzó városokkal, községekkel bővelkedő népes Délvidéknek pedig egyetlen egy sem jut.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Ismert igazság és jogérzetéhez apellálunk! A fős számú, történeti múlttal és dicséretreméltó jelenlétű felsőmagyarországi főiskolák, ha nem elégitik is ki teljesen Felső-Magyarország kulturális szükségletét, de nemzeti és állami érdekből sokkal nagyobb szüksége van a főiskolát teljesen nélkülöző Délvidéknek a harmadik egyetemre, mint a már főiskolái középpontokkal megáldott Felső-Magyarországnak.

A Délvidék a múltba vért, életet, vagyont áldozott évszázadokon át, véde a magyar kultúrát; a jelenben pedig haladó városai új és új jövedelmi forráshoz juttatják az államkincstárt, áldott földje nagyban hozzájárul az államháztartáshoz, méltán és joggal igényelheti az országrész még ez alapon is a harmadik egyetemet.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! A Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület területén nyolc vármegyében, tíz törvényhatósággal felruházott városban közel negyedfél millió ember él minden főiskola nélkül, és ez az oka, hogy teljes bizalommal tekintünk a magyar kir. kormány döntése elé, mert meg vagyunk győződve, hogy a magyar államférfiak bölcs előrelátása a területen állítja fel a magyar nemzeti állam kiépítését célzó harmadik egyetemet.

Közjóért irányuló jelen kérelmünket Nagyméltóságod ismert pártatlan igazságérzetébe ismétlenül ajánljuk.

H I R E K.

Személyi hír. Bajnai Zákó Milán Pancsova és Versecz városok főispánja, ki a hét elején érkezett vissza, ma Verseczre utazott, hogy holnap a polgármestert választó közgyűlésen elnököljön.

Nemesi előnév. A király Christian Antal kir. közjegyzőnek és törvényes utódainak magyar nemesiségük építésében tartása mellett a székelvényei előnév díjmentesen adományozta. Városunk politikai és társadalmi közéletének ezen kimagasló vezéralakját érte újabb királyi kitüntetés városszerte általános örömet keltett.

Visszatért. Rakicsics Sándor tb. főkapitány szabadságáról visszatért és szombaton átvette ügyosztályát vezetését.

Egy havi közigazgatás. Pancsova város közigazgatási bizottsága szerdán okt. 12-én tartotta rendes havi ülését Zákó Milán főispán elnöklése alatt. A pénzügyigazgató jelentése szerint 329.829 kor. 24 fillér egyenes adó tartozásból 1904. év folyamán befizetett 200.149 kor. 28 fillér; a hátralék 129.679 kor. 25 fillér. E. é. szeptemberben 25.131 kor. 70 fill. adót fizettek, a mi 11.012 kor. 82 fillérrel több mint a múlt év szeptemberében. A január — szeptember időszakban pedig 24.163 kor. 05. fill. fizettek több adót mint a múlt év első kilenc hónapjában. 5.713 kor. hadmentességi adó tartozásból ez évben fizetett 3.049 kor. 14 fill.; ezen adóemből is a jelen évben már 1883 kor. 03 fill. többet fizettek mint a múlt év ugyanezen idejében. — Az árvapénztár állapotáról szóló jelentés szerint szeptember végén volt az árvatárban 14.167 kor. 95 fill. készpénz, 71.820 kor. 50 fill. nyilvántartásban, 498.056 kor. 83 fill. magánértékben és 2.631 kor. 37 fill. drágaságokban. — A városi főorvos jelenti, hogy szeptember 38 haláleset (17 férfi 21 nő) fordult elő. A piaci vizsgálat rendszeresen (?) foganasított, nemkülönben az előírt vizsgálatok is, rendellenesség nem jelentetett be. — A kir. tanfelügyelőség jelenti hogy a város területén a mindennapi el. iskolába 1092 fű és 1076 leány összesen 2168 tanuló jár. Ezek közül van 834 rk., 880 gkel., 1 gkat., 232 ág. ev., 78 ev. ref., 231 izr. és 3 unitárius. Anyanyelv szerint van 301 magyar, 956 német, 861 szerb, 27 román 14 tót, 4 horvát és 5 egyéb nyelvű. Az ismétlő iskolába eddig összesen 12-en iratkoztak be. Az iparos tanonciskolába 224, a kereskedő tanonc iskolába 64 tanonc lett beírva. A 338 ovodás gyermekek közül van 162 fű és 176 leány. A többi jelentések is tudomásul vétettek.

Lejárt pályázat. A helybeli ág. ev. hitközség új templomára kiírt tervpályázat határideje okt. 1-én járt le. Összesen két terv érkezett be. A tervek megírására a magyar mérnökök és építészek egylete kéri meg.

A Parkegylethől. A néhány évvel ezelőtt nagy reményekkel alapított Parkegyletről válságos hírek keringenek. Hogy mennyire jogosultak vagy alaposok ezen hírek egyelőre az idő rövidsége miatt nem sikerült megtudunk. Az egylet és szép célja érdekében azonban kívánjuk, hogy azok tulzottak és minél előbb elsimíthatók legyenek. Legújabb városunk főispánja a következő levéllel köszönt le a választmányi tagságról:

A pancsovai parkegylet tekintetes Elnökségének helyben. Tisztelettel bejelentem, hogy az egyület választmányában elfoglalt tagságomról lemondok. Azt a fontos közérdeket, melyet a parkegylet a város közegészsége, szépsége és haladása szempontjából kielégíteni hivatva van, mint az egyület választmányának tagja, őszinte lelkesedéssel és teljes odaadással iparkodtam szolgálni. Látom azonban, hogy hivatali és egyéb elfoglaltságom miatt közreműködésem az egylet feladatainak teljesítése körül ambiciómat ki nem elégitő eredményekre vezetett csupán, ugyanazért kötelességemnek ismerem helyemet másnak engedni át, remélve, hogy utódának közreműködése az egyletre nézve üdvösebb leend. Kijelentve még, hogy mint a város főispánja mindig örömmel fogom az egyület céljainak elérését tölem telhetőleg támogatni, a belém helyezett bizalomért egyidejűleg őszinte köszönetet mondok. Kiváló tisztelettel Pancsován, 1904. évi október hó 14-én. Zákó.

Hírek a pancsovai kiállításról. Jövő évi kiállításunk sikere érdekében szerényen folyik az agitáció. A bemutatásra kerülendő ipari- és gyári készítmények valamint mezőgazdasági termények bejelentése eddig-él is szép sikerral járt. Mindemellett mégis nagyobb érdeklődés volna kívánatos különösen a helybeli iparosok részéről. Reméljük, sőt meg vagyunk győződve, hogy még számos helybeli iparost lehet a kiállításra való részvételre rá bírni, ha helyesen járnak el. A kiállítás célja nem az, hogy kevesen de „impozánsan“ állítsanak ki, hanem hogy minél többen vegyenek részt minél többféle és jó minőségű munkával. Akkor lesz a kiállítás impozáns. A végrehajtó bizottság a múlt szombatban tartott ülést, melyen bejelentették, hogy a kamara, pénzügyintézetek, testületek és községek eddigelé 5090 koronát szavaztak meg a kiállítás céljaira. Az összes bejelentések egynek kivételével elfogadtattak. E szerint van 190 ipari-, 8 mezőgazdasági-, 34 női kézimunka- és 17 tanonc kiállítás. Újabb a magyar kir. államvasutak gépgyára (200 m. terület), az „Agrária“ gépgyár (500 m. t.) és a Dunagőzhajózási társulat pécsi bányatelepe jelentkezik kiállítóknak. Az országos kertészeti egylet III. orsz. kongresszusát itt tartja meg a jövő évben. A torontali jegyzők egylete meghívatik közgyűlésének itten leendő megtartására, ugyszintén az országos dalárverseny itten leendő rendezése iránt történnék lépések. A mezőgazdasági kiállítás érdekében a községekben újabb mozgalom indítandó. A technológiai muzeum megkerestetik, hogy kisiparosoknak való munkagépeket üzemből mutasson be.

Elfoglalt járdák. Városunkban minden számtalanszor megismétlődik. Valóság az „ismétlések“ városában élünk. Hányszor eset panasz, sőt a múlt évben irásban is történt feljelentés a városi hatóságnál, hogy a kereskedők — tisztelet a kevés kivételnek, a járdákra kirakott árukkal elzárják az azokon való közlekedést. Erre aztán tavali rendőrkapitányság tett is valamit és lett is némi rend. De az régen volt. A kereskedők számitva rendőrségünk felelősségére és kényelem szeretetére az idén megint csak kiraknak mindent a járdákra, mit mindenki észrevesz csak a rendőrség nem. Panaszos írást kaptunk, mely különösen a Gizella utcában uralkodó viszonyok tarthatatlanságát ecseteli. A mészárosok egész bárányokat, borjukat akasztanak ki, természetesen véresen, egyéb kereskedők pedig tele rakják az alig egy méter széles járdák és kényeszerítik a közönséget a szintén igen keskeny kocsiútra. Kívánatos volna, hogy a rendőrség ezen rendkívül élénk forgalmu szűk utcában a rend és közbiztonság ellenes állapotot emlékeztetés nélkül is észre vegye.

Közlemény. A Pancsován állomásozó houvéd zlj. részére 1905 évben szükséges élelmi cikkek szállításának biztosítására folyó évi november hó 4-én d. u. 2 óraker a houvéd laktanyában bizottsági tárgyalás fog tartatni. A kiadott hirdmények szerinti szükséglet, marhahús, zsír, liszt, burgonya, tarhonya, só, borsó, lencse stb. Ezen cikkek szállítására vonatkozó és egyes vállalkozók által benyújtandó ajánlatok mintája, továbbá a szállítási feltételek felől tájékoztatást a zlj. közérkezési bizottsága ad.

Tanfolyam. A mezőgazdasági háziipari tanfolyam november 1-én ismét megnyílik. Kosár- valamint szalma és sásfónást gyakorolnak. A tanfolyam műhelye a gazdasági egylet helyiségeiben lesz. A tanfolyamon részt venni ohajtók vagy a gazdasági egylet kertészénél vagy a Szegez városgazdánál jelentkezhetnek. A tanfolyam ingyenes.

A régi magyar kódexek tüzetes ismertetése eddigelé igen nehezen megoldható feladata volt a középiskolai oktatásnak, minthogy azok drága kiadásait a tanulók nem igen szerezhették meg. Most a „Magyar Könyvtár“ e téren igen üdvös segítséget nyújt, midőn nyelvünk e becses emlékeit bő szemelvényekben, alapos jegyzetekkel a legolcsóbb áron teszi hozzáférhetővé. Az első ily füzet most jelent meg és Balassa József kiváló nyelvudósunk szerkesztésében a régi bibliofordításokból nyújt mutatványokat. A „Magyar Könyvtár“ e havi szorozatának két más munkája szépirodalmi, az egyik eredeti, a másik fordítás. Amának címe: Az élet folytatásokban, szerzője pedig Tábori Róbert, aki ebben a könyvében igen szellemesen mondja el egynehány emb. r. történetét, akik a francia forradalom idején elaludtak és csak száz évvel később ébredtek fel. Sok szociális fejtegetést is igen ügyesen szó e j-es munkájába, melyet az a tisztesség ért, hogy egyike a

legeterjebtebb német vállalatoknak, a „Meyers Volksbücher“ kiadta fordításban. — Az angol regény. I. P. Smith munkája, aki mestere annak, hogyan kell egy látszólag egészen egyszerű mesét a lehető legérdekesszítőbbé bonyolítani. A K ü l ö n ö s H á z a s s á g — ez a címe — annak idején méltán keltett szenzációt az angol könyvpiacra. — A „Magyar Könyvtár“ e füzetekkel elérte a 391-dik számot; mindannyiról teljes jegyzéket minden könyvkereskedés ingyen ad. Egy-egy száma ára 30 fillér.

Borvásár Gyöngyösön. A „Hevesmegyei Gazdasági Egyesület“ kezdeményezésére a m. kir. földművelésügyi miniszter és Gyöngyös város támogatásával Gyöngyösön f. évi november hó 29 és 30-án borvásár tartatik, a mely elé országsszerte nagy érdeklődéssel néz egy a bortermelő, valamint a borkereskedő közönség. Jóllehet, hogy a borvásáron csak hevesmegyei, különösen a Gyöngyös—Eger—Visontai borvidék temékei bocsájtának elárulítás alá: mégis a minden vidékről már eleve észlelhető érdeklődés arra enged következtetni, hogy a Gyöngyösön rendezendő ezen borvásár egyike lesz az eddig tartott borvásárok leglátogatottabbának. A borvásáron megjelenni ohajtó vidéki közönség részére a kereskedelmi miniszterium mérsékelt árú menettérti jegyeket bocsájt rendelkezésre és azt mindenki megkapja, aki ez iránybani ohajtja a „Hevesmegyei Gazdasági Egyesület“ titkári hivatalával akárcsak egy levelező-lapon is közli, ugyszintén az elszállásolásról is a titkári hivatal gondoskodik.

Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a **Ferencz József keserűvíz** valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és említésre méltó kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen felülmulja. Kérjünk határozatlan Ferencz József keserűvizet.

Fogfájás és szájbüzt azonnal megszüntet a „Plombus“ amerikai önpombázó szer. Bővebbet a lapunk mai számában közzétett hirdetésben.

A helyi hajó téli menetrendje. A téli menetrend érvényes októbertől március végéig.

Pancsováról ind. Zimonyba d. e. 9 óraker és d. u. 2 óraker; Zimonyból indul Pancsovára d. e. 6³/₄ óraker és 11¹/₂ óraker.

Külömfélék.

Ezeréves fák. A versaillesi narancsházban egy oly narancsfa áll, melyet 1421-ben ültettek. A sabinumi zárdá kertjében van egy narancsfa, melyet még sz. Domokos ültetett 1200-ban. Finale mellett pedig egy olyan, melynek egy izben, jó termés alkalmával 8000 gyümölcse volt. A Wellingtonia Gigantea nevű gyönyörű fa méltán nevezhető a fák királyának; legszeben tenyészik Kalifornia erdeiben, legtöbb található a Nevada hegységben. Magassága különböző; 200—250 láb közt változik, átmérője 10 rőf, kérgé 12—15 hüvelyk vastag, ágai épp úgy, mint a boróka-fenyőé, vagy mint a ciprusfáé lehajlók, s valami fenyőtoboz féle csúg rajtok. — Nemrég egy ily fát kivágtak s kergét 21 lábnyi magasságban lehántották és ebből egy olyan szobát készítettek, amelyben 150 gyermek fért el egész kényelemmel. Ez a szoba Londonban közszemlére volt kitéve. Ezeken az ősi külföldi példányokon kívül itthon, hazánkban is igen sok nagyon régi fát ismerünk, amelyek ha nem is ezerévesek, de már szintén több század letünését látták. Ilyen például a Zólyom Lipcei hársfa, mely alatt Mátyás király szokta aláírni rendeleteit ha épen ott tartozkodott. Ott vannak még a zborói hársak és Máramarosban Pogány Ödön úr birtokán élő hegyi szil (Ulmus montana) mely alatt II. Rákóczy Ferenc a szerencsétlen kimeneletű trencsényi, és vadkerti csata után Lengyelországba menekülve itt költötte el utolsó ebédjét magyar földön.

Nines többé utca! por! Az Írországban megtartott utolsóéltti Gordon-Bennet-féle automobilverseny alkalmával egy új találmányu szert mutattak be, amely arra van hivatva, hogy megakadályozza az uttesteken a porképződést. A szert feltalálója westrumitnak nevezte el és a vele végzett első kísérlet pompásan bevált. Utóbb a homburgi Gordon-Bennet-versenyben is alkalmazták és az automobilisták nagy öröme, a szer ott is teljesen bevált, az uttestet egészen pormentessé tette.

Ez az új szer nem más, mint egy olajnemű anyag, amely bizonyos vegyi processzusok által vízben oldhatóvá van téve és pedig olyan mértékben, hogy bármely arányban azonnal feloldható hidegvízben és ez utóbbival keverve, tartós oldatot képez. A westrumit a vele befecskendezett utzatestbe — könnyű folyóságánál és olajos természeténél fogva — könnyen és gyorsan beszívórog és pedig 3—5 centiméter mélységig, miközben a homok- és porszemeket bevonja és egymással mintegy összeköti. Ezáltal az utfelület teljesen pormentessé és szilárdá, rugalmassá válik, a távolból jövő porszemeket pedig megragadja és legkisebb részeiben is fertőtleníti. A westrumit talaj az esővizet részben felszívja, részben pedig lefolyásra kényszeríti. A felszivott esőviz a földben levő oldatot fölfrissíti s így annak tartóssá tétele természetesen uton történik.

Nagyon valószínű, hogy az új higienikus szert a városok hatóságai is ki fogják próbálni és remélhető, hogy rövid időn belül ezzel a szerrel lesznek az ut-utczák mindenütt pormentessé téve, ami hatalmas lépés volna a tuberkulózis ellen folytatott s eddig alig valamennyire eredményes küzdelemben is.

Már ismeri. Szelle midéz ő: Sajnálom asszonyom, de hiába hívom kedves férjének a szellemét, nem akar jelentkezni.

Mrs Scott: Na azon nem is csodálkozom! Bizonyosan ott is úgy él, mint itt; most is valami női szellem szoknyája után futkos és azért nem jelentkezik.

Az a rongyos millió. Ujságíró (egy dollárkirályt interviewolva): Igaz, hogy az ön elődje szegény emberek voltak?

A milliórdos: De még mennyire igaz! A nagyapámnak alig volt egy rongyos milliója!...

A m. kir. államvasutak téli menetrend-kivonata.

Vonatok indulása és érkezése. Pancsováról illetve Pancsovára.

Indul:

a) A pancsovai pályaudvarról:

Verseczre indul: reggel 3 ó. 41 p., délelőtt 8 ó. 30 p.; délután 2 ó.

„érkezik: reggel 6 ó. 57 p.; délután 12 ó. 15 p.; délután 5 ó. 40 p.

A hajnali 3 ó. 41 p. és d. u. 2 ó. induló vonatok Temesváron át közvetlen vonatok Budapestig ny. p. u.; utóbbinál közvetlen kocsik is közlekedik. Budapestre érkezők reggel 7 ó. 15 p. és este 7 ó. 10 p.

Román-Petréről ind. T-Kubinra délelőtt 10 ó. 53 p. este 8 ó. 19 p.

Temes-Kubinról ind. reggel 3 ó. 30 p.; d. u. 1 ó. 40 p.

Alibunarról (Számos-Szécsány felé) ind. hajnali 4 ó. 55 p. és d. u. 2 ó. 50 p.

Alibunára (Szécsány) ind. 8 ó. 10 p.; érke. d. e. 10 ó. 30 p.

b) A pancsova-józsefvárosi pályaudvarról:

Nbeeskerekre ind. reggel 5 ó. 35 p.; d. u. 1 ó. 50 p.

„(Bégapart) érke. „ 8 ó. 27 p.; d. u. 5 ó. 40 p.

Nbeeskerekre „ „ d. u. 5 ó. 55 p.

Budapest ny. p. u. érke. reggel 7 ó. 15 p. és este 7 ó. 10 p.

Antalfalváról ind. (Számos-Szécsányra) d. u. 3 ó. 30 p.

Antalfalvára érke. (Szécsány-Szamoson át) reggel 6 ó. 47 p.

Érkezik:

a) A pancsovai pályaudvarra:

Budapest ny. p. u. ind. este 6 ó. 50 p. és 10 ó. 10 p. reggel 8 ó. 30 p.

Versecz ind. reggel 4 ó. 48 p. és 8 ó. 50 p. este 6 ó. 20 p.

Nagybeeskerek ind. regg. 8 ó. 10 p. este 6 ó. 20 p.

Verseczről (Alibunár és T-Kubinról is) érkezik: reggel 7 ó. 45 p. d. u. 12 ó. 20 p. este 9 ó. 52 p.

b) A pancsova-józsefvárosi pályaudvarra:

Budapest ny. p. u. ind. este 6 ó. 50 p. és 10 ó. 10 p. regg. 8 ó. 30 p.

Nagybeeskerek ind. regg. 8 ó. 10 p. este 6 ó. 20 p.

Nagybeeskerek ind. regg. 8 ó. 10 p. este 6 ó. 20 p.

Nagybeeskerek ind. regg. 8 ó. 10 p. este 6 ó. 20 p.

Nagybeeskerek ind. regg. 8 ó. 10 p. este 6 ó. 20 p.

Nagybeeskerek ind. regg. 8 ó. 10 p. este 6 ó. 20 p.

Nagybeeskerek ind. regg. 8 ó. 10 p. este 6 ó. 20 p.

Nagybeeskerek ind. regg. 8 ó. 10 p. este 6 ó. 20 p.

Zimony-Budapest és vissza:

Zimonyból ind. reggel 6 ó. 39 p. (gy. v.) 8 ó. 37 p. (sz. v.)

d. u. 4 ó. 44 p. (sz. v.)

Budapestre k. p. u. érke. d. u. 1 ó. 10 p. este 6 ó. 55 p.

reggel 7 ó. 05 p.

Budapest k. p. u. ind. reggel 7 ó. 15 p. (sz. v.) d. u. 2 ó. 40 p. (gy. v.) este 10 ó. 25 p.

Zimonyba érke. este 6 ó. 43 p. és 9 ó. 35 p. d. u. 10 ó. 56 p.

A Franklin-Társulat kiadása.

A Magyar Remekírók

a magyar irodalom főművei

ötödik sorozata most jelent meg s így most már 25 kötet került ki a magyar remekíróknak eme leggondosabb és legdíszesebb kiadásából.

A mostani ötödik sorozat különösen értékes. Ebben jelentek meg Pázmány Péter válogatott munkái is. Ezt a kötetet jeles tudósunk, Fraknói Vilmos oly bevezetéssel látta el, mely Pázmány Péter életét és munkásságát vázolja és méltatja, s egyúttal a XVII. század irodalmáról, az akkori magyar társadalmi- és közviszonyokról érdekes esszét is nyújt.

Ugyancsak ez a sorozat Bajza József három évtizedre menő munkásságának legjavát is beleilleszti a magyar remekírók közé. E kötetet Badics Ferencz válogatta össze és látta el nagybecsű előszóval.

E két kötetet kívül megjelent még az V-ik sorozatban Vörösmarty V. kötete, Arany János III. kötete és Szigligeti II. kötete.

A már előbb megjelent négy sorozatban a következő művek jelentek meg:

Arany János munkái I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.

Csiky Gergely színművei. Sajtó alá rendezte Vadnay Károly.

Czuczor Gergely költői munkái. Sajtó alá rendezte Zoltány Irén.

Garay János munkái. Sajtó alá rendezte Ferenczi Zoltán.

Kazinczy Ferencz műveiből. Sajtó alá rendezte Váczy János.

Kisfaludy Sándor munkái. I. kötet. Sajtó alá rendezte Heinrich Gusztáv.

Kolcsey Ferencz munkái. Sajtó alá rendezte Angyal Dávid.

Kossuth Lajos munkáiból. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Kossuth Ferencz.

Kurucz költészet. Sajtó alá rendezte Erdélyi Pál.

Reviczky Gyula összes költeményei. Sajtó alá rendezte Koroda Pál.

Gróf Széchenyi István munkáiból. I. kötet. Sajtó alá rendezte Berzeviczy Albert.

Szigligeti Ede színművei I. kötet. Sajtó alá rendezte Bayer József.

Tompa Mihály munkái I. és II. kötet. Sajtó alá rendezte Lévy József.

Vajda József kisebb költeményei. Sajtó alá rendezte Endrődi Sándor.

Vörösmarty Mihály munkái I., II. III. és IV. kötet. Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.

A Magyar Remekírók gyűjteménye tizenegy 5 kötetes sorozatban jelenik meg. A teljes 55 kötetes munka ára 220 korona; az ennek kiegészítőjeként megjelent Shakspeare összes művei hat kötetbe kötve ára 30 korona, melyet a Magyar Remekírók vevői 20 korona kedvezményes áron kapják.

Megrendeléseket elfogad minden könyvkereskedés és a

Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

(Budapest IV., Egyetem-u. 4.)

WITTIGSCHLAGER C.

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. ezüst érem.
1896. elismerő oklevél.

KÖNYVNYOMDÁJA és KÖNYVKÖTÉSZE

KITÜNTETVE:

Temesvár 1891. ezüst érem.
Páris 1900. bronz érem.

Pancsován, Gromon-utca 2. szám alatt, saját házában.

Készít mindennemű

könyvnyomdai munkákat,

u. m.: szin- és műnyomást, műveket és brosurákat az országban divó minden nyelven, ügyvédi és hivatali táblázatokat, számlákat, szállítóleveleket, körözüvényeket, árjegyzékeket,

eljegyzési és esketési kártyákat, meghívókat,

gyászjelentéseket, gabonavásárlási szelvényeket, látogató-, czim- és ajánlási-kártyákat, czimmel és czéggel ellátott levélpapírokat és kenderborítékokat stb. stb.

izléses, tiszta és szép kivitelben

a lehető legolcsóbb áron.

Mindennemű könyvkötészeti munkák csinos kivitelben, jutányos áruk mellett végeztenek.

Hirdetmény.

Az 1886 évi XXI. törvény czikk 17. § a alapján ezennel közhírré tétetik, hogy a városi háztartási alapról, a kövezési alap-, szegényalap-, Temespartépítési alapról, valamint a városi tisztviselők és szolgák nyugdíjalapjáról a jövő 1905. évre szerkesztett költségvetési előirányzat — a mely a folyó évi október havi rendes közgyűlésen tárgyalandó — az arra vonatkozó tanácseli jelentéssel együtt folyó évi október hó 9-étől—24-éig, 15 napon át a városi számvevőszéknél közszemlére ki van téve, és ottan ezen időben minden nap a hivatalos órák alatt az adófizetők által betekinthező.

Ezen 1905. évi költségvetési előirányzat iránt minden egyes adózó megteheti netaláni észrevételeit, és azokat a közgyűlésen leendő tárgyalás végett a közgyűlést megelőzőleg 5 nappal a városi tanácsoshoz írásban beadhatja.

Kelt Pancsova th. város tanácsának 1904. évi október hó 8-án tartott üléséből.

Mattanovich Adolf,
kir. tanácsos, polgármester.

Innen-onnan.

Orosz adomák. Belozerszki állítása szerint Oroszországban számos falu tisztán koldulásból él. E koldusok hozzátartozóiknak évente nagy összegű pénzt szoktak küldeni, a nők azonban mind eliszszák.

Egy kereskedő Belozerszkihoz egyszer így szólt:

— Akarja látni, hogy milyen nagyszerűen tudnak a mi koldusaink sirni?

— Igen!

A kereskedő öt kopeket ígért a koldusnak, hogy sirjon.

Az alig husz éves suhanc oly természetesen kezdett el zokogni, hogy Belozerszki mélyen megindulva sietett még öt kopeket adni a koldusnak, hogy hagyjon fel a sirással és csillapítsa fájdalmát.

* * *

Egy barkovi lap szerkesztője:

— Atolvastam az elbeszélést és azt tapasztaltam, hogy ebben minden szó ismétlése egy birtokban levő munkának.

— Lehetetlen! Miféle könyv az?

— Szótár.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a pancsovai kir. járásbíróság 1903. évi Sp. III. 275 számú végzése következtében Feymann Gyula ügyvéd által képviselt Mayer Ferenc fia javára Vukov János és neje ellen 400 kor. s jár. erejéig 1903. évi november hó 20-án fogatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt 766 kor. becsült butorok és egyebekből álló ingóságok nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a pancsovai kir. járásbíróság V. 848/1904. évi számú végzése folytán 400 kor. tőkekövetelés, ennek 1903 évi július hó 15 napjától járó 5% kamatai, eddig összesen 84 kor. 46 fillérben bírósági leendő eszközölésére 1904. évi október hó 19-ik napjának délelőtti 9 órája határidővel kifizetetik azzal, hogy ezen napon alap és felülfoglaltatók követelési erejéig — is a mennyiben kielégítési jogot nyertek volna megtartatni fog és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a leg-többet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Pancsován, 1904. évi október hó 8 napján.

Argay,
kir. bír. végrehajtó.

1-1

Biztos megélhetést

talál helyben szerény tőkével rendelkező egyén, egy régi, jóforgalmú szatócs-üzlet és bérház megvétele által.

Bővebb felvilágosítás nyerhető a kiadó-hivatalban.

1-1

→ Védjegy: „Horgony”. ←

A Liniment. Capsici comp. a Horgony-Pain-Expeller

egy régiának bizonyult háziszere, mely már több mint 35 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult **köszvénynél, csúznál és meghűléseknél** bedörzsölésként használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt be-
vásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony” védjegyvel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ara üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 kor. és úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. —
Főraktár: **Török József** gyógyszerész, **Budapesten.**
Richter gyógyszerertára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában,
Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi sz. tküldés.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas. (bár mind kuszó természetű) mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokán nem értek el eredményt eddig. Hol lugasnak alkalmas fajtákat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb muskátily és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legcsakébb gondozással felnevelhető nem volna, ezáltal más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekbbsé disze, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a leghálátatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetése vonatkozó, színes fénynyomatu katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címzett egy levelezőlapon tudatja. **Czím:**
Ermelléki első szőlőültvénytelep Nagy-Kágya, u. p. Székélyhid.

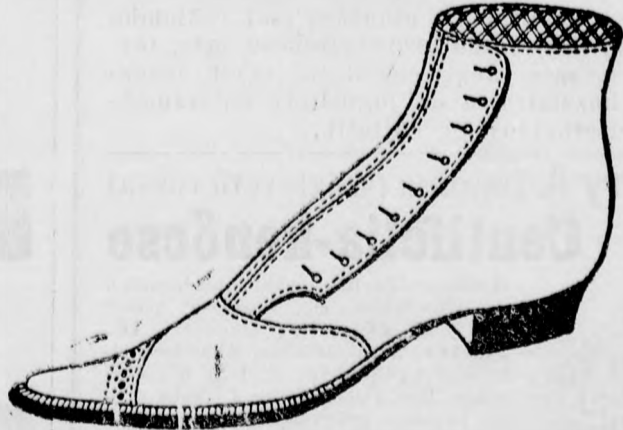
Feltűnést keltő olcsó árak!

A bekövetkezendő téli időnyre alább felsorolt árucikkeket ajánlunk:

Női cugos cipő frt. 2.60	Női füzös cipő frt. 2.80	Női gombos cipő frt. 3.25	Női füzös cipő Box Calf frt. 3.75
Férfi cugos cipő frt. 2.80	Férfi füzös cipő frt. 3.10	Férfi füzös cipő legjobb Boxbőr frt. 4.50	NŐI-NEMEZ gombos cipő bórborítással frt. 2.00
NŐI FÜZÖS CIPŐ erős bórborítással meleg béléssel frt. 3.10	Nemez félcipő sarkkal frt. 1.00	Férfi nemez félcipő sarkkal frt. 1.20	FÉRFI CUGOS CIPŐ posztóból erős bórborítással kettős talppal frt. 4.25
Füzös cipő leányok részére frt. 1.80	Gombos cipő leányok részére frt. 2.00	FÜZÖS- ÉS GOMBOS cipő gyermekek részére és feljebb frt. 1.00	SZÍNES MICADO férfiak nők és gyermekek részére 60 kr.-tól frt. 1.00

„TURUL” cipőgyár részv. társaság.

Főraktár: Pancsova, Erzsébet-tér 2. szám.

Ferencz József keserűvíz

az egyedül elismert kellemes ízű természetes hashajtószer.

PLOMBUS Co. New-York 104 E 106 Str.

PLOMBUS!

250000 hálairat 1 év alatt!

Nincs többé fogfájás! odvas fog! búzós száj!

Fenti betegségeknek előidézői kétségtelenül az odvas fogak. Ezen remek amerikai szer, ezen kínos és kellemetlen szenvedéseket

azonnal megszünteti!

„PLOMBUS“-szal mindenki maga plombirozhatja

fájdalom nélkül és hihetetlen egyszerű módon

odvas fogait!

„Plombus“ ne hiányozék egy háznál sem, az egyszerű esékely kiadás százszoros kamatja: a nyugalom. A fogfájdalmakban szenvedőket tehát saját érdekében felhívjuk, hogy rendeljék meg ezen valóban remek háziszert, mely az amerikai élelmesség netovábbja!

Ára egy adagnak, mely 5-6 odvas fogakra elegendő, használati utasítással 2 korona. 2 kor. 10 fill. előzetes beküldése után bérmentve bárhová. Megrendelhető egyedül a Magyarországi képvisellettől, melynek címe:

„Plombus“ szétküldés, Pásztó, Heves m.

16-5

Ügynökök

felvételnek igen kedvező feltételek mellett

Erzsébet-szanatórium-sorsjegyek

részletfizetés melletti elárúsítására.

FUCHS H. váltóháza

Budapest, IV., Kecskeméti-u. 1.

Minden gyógyszerárban kapható.
A háznál és utazáson nélkülözhetetlen szer

Thierry A. gyógyszerész Balzsamja

általánosan elismerve és méltatva.

Legjobb hatással rossz emésztésnél: s ennek mellék következményeinél, mint, felbőffenésnél, gyomorégésnél, székszorulásnál, savképződésnél, teltség érzésénél, gyomorgörsnél, étvágyhiány, hurut, gyulladásoknál, gyengeségénél, felfúvódásnál stb. stb.

Hatása györes-és fájdalomszüntető köbögéscsillapító, nyálkaoldó és tisztító.

Legkisebb küldés posta útján 12 kis vagy 6 nagy üveg 5 kor., díjmen-60 kis vagy 30 nagy üveg 15 kor. díjmentesen, netto.

Kicsinybeni eladás mellett a raktárakban 1 kis üveg ára 30 fillér, 1 duplaüveg 60 fillér.

Ügyeljünk az egyedüli, forgalomra engedélyezett „Ich dien allein echt“ felirattú zöldszínű apáca-védjegyre.

Ezen készítmény utánzása és forgalomba hozatala, úgyszintén ismételtadása más, törvényesen meg nem engedett, tehát forgalomba hozatalra nem jogosított balzsamoknak büntető törvényileg sújtatik.

Thierry A. gyógyszerész (százlevelű rózsza)

Centifolia-kenőcs

fájdalomcsillapító, puhító, oldó, szívó, gyógyító hatású, stb. Legkisebb postai küldés 2 tégely, bérmentve K. 3.60. A raktárakban, kicsinybeni eladásnál tégelyenként K. 1.20. Központi raktár Budapest Török J. és Dr. Eger Leo és J. gyógyszerárakban, továbbá Vértesszőlős gyógyszerésznél Lugoson. Direkt rendelésnél „An die Schutzegel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn“ címzés használandó.

Ha az összeg előre beküldetik, egy nappal előbb eszközölhető a küldés, mint utánvétel mellett, s az utánvételzési pótdíj is elesik, miért is ajánlatos az összeget előre beküldeni s az utalvány szelvényén a megrendelést eszközölni, a látkézintnek pontos feltüntetésével.

26-22

Kiadótulajdonos: Feymann Gyula.

Kiváló szerencse Töröknel! Felülmulhatatlanul

kedvez főárudánknak a szerencse. Rövid idő alatt 17 millió korona nyerménynél többet fizettünk nagyra-beesült vevőinknek, köztük **a legnagyobb nyerményket.**

Ajánljuk ennél fogva, hogy a világ legesélydúsabb osztálysorsjátékában vegyen részt. — A most következő magy. kir. szabadalmazott 15 osztálysorsjátékban újból

110.000 sorsjegyre 55.000 pénznyermény

jut és összesen egy hatalmas összeget,

14 millió 459.000 koronát

sorsolnak ki rövid 5 hónap alatt.

A legnagyobb nyermény a legszerencsésebb esetben

1.000.000 korona.

Továbbá 1 jutalom 600.000. 1 nyermény 400.000.

1 à 200.000. 2 à 100.000. 1 à 90.000. 2 à

80.000. 1 à 70.000. 2 à 60.000. 1 à 50.000.

1 à 40.000. 5 à 30.000. 3 à 25.000. 8 à 20.000.

8 à 15.000. 36 à 10.000 korona és még sok egyéb;

összesen 55.000 nyermény és jutalom 14.459.000

korona összegben.

Az I. osztályu sorsjegyek tervszerű árai:

1 eredeti sorsjegy frt — .75 vagy kor. 1.50; 1/4 eredeti sorsjegy frt 1.50 vagy kor. 3. —

1/2 " " " 3. — " " 6. —; 1 " " " 6. — " " 12. —

A sorsjegyek utánvétellel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében küldjük.

Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk.

≡ f. é. október hó 24-ig ≡

bizalommal hozzánk beküldeni.

TÖRÖK A. ÉS T^{SA}

BANKHÁZA BUDAPEST.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.

Főárudánk osztálysorsjáték-üzletei:

Központ: Teréz-körut 46/a. I. fiók: Váci-körut 4/a.

II. fiók: Múzeum-körut 11/a. III. fiók: Erzsébet-körut 54/a.

Rendelőlevél levágandó. TÖRÖK A. ÉS TÁRSA bankháza Budapest.

Kérek részemre ..... I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget ..... korona összegben { utánvételre kérem } A nem tetző törlendő.
postautalvánnyal küldöm
mellékelem bankjegyekben (bélyegekben).

Pontos cím:

6-1

Képes levelezőlapok

nagy választékban kaphatók

WITTIGSCHLAGER C. könyv- és papirkereskedésében

Pancsován.

Schicht-szappan

„szarvas“

vagy

„kulcs“

Jegygyel

legjobb, legkládósabb s ennél fogv legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrésztől mentes.

Mindenütt kapható!

!!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!!

34-20

Nyomt. Wittigschlager C.-nél Pancsován.